

Handläggare/Our reference

Carolina Vendil Pallin
Fredrik Westerlund

Rysslands militärdoktrin 2010

En försenad militärdoktrin

Den förra omgången av säkerhetspolitiska dokument publicerades kort efter att Vladimir Putin tillträtt som president år 2000 (Nationella säkerhetskonceptet, Utrikespolitiska konceptet, Informationssäkerhetsdoktrinen och Militärdoktrinen). Att Ryssland avsåg att förnya dessa dokument stod klart redan innan det var tydligt att Medvedev skulle bli landets nya president, men de började publiceras efter att han tillträtt presidentposten. Det vore dock missledande att tolka dessa dokument som Dmitrij Medvedevs säkerhetspolitiska kurs och som ett avsteg från Putins linje. Snarare utgör de ytterligare ett steg i en process som pågått länge vad gäller att formulera en sammanhållen och långsiktig rysk säkerhetspolitik.

Militärdoktrinen har varit väntad sedan länge och under hösten 2009 var beskedet att den skulle antas före årets slut. Troligen låg också texten färdig innan årsskiftet, men presidentens underskrift saknades¹. Endast i och med att doktrinen antas genom ett presidentdekret anses den som gällande. Redan under 2009 stod det också klart att doktrinen skulle komma att bestå av en hemlig och en öppen del.

Spekulationerna om varför militärdoktrinen dröjt har varit många. Alltifrån att Ryssland ville invänta resultaten av rustningskontrollförhandlingarna med USA till att Moskva ville använda sig av doktrinen för att föra fram sitt budskap vid säkerhetskonferensen i München samma helg som dokumentet antogs har föreslagits som förklaring.² Det kan också vara värt att understryka att militärdoktrinen kommer efter ett par år av mycket svåra motsättningar mellan försvarsministern Anatolij Serdjukov och stora delar av officerskåren, som är starkt kritiska mot den drastiska omstrukturering av Rysslands Väpnade styrkor som är på väg att genomföras.

---

¹ Se t.ex. Nikolaj Patrusjevs uttalande, *Nezavisimoje vojennoje obozrenije* (2010) "Doktrina strategitjeskoje sderzjivanija", *Nezavisimaja gazeta*, publicerat: hämtat: 6 februari 2010, adress: http://nvo.ng.ru/concepts/2010-02-05/2_red.html?mthree=9..

² I det tal som vice premiärminister Sergej Ivanov höll på konferensen hänvisade han dock inte till militärdoktrinen utan koncentrerade sig helt på rustningskontrollfrågor, se Ivanov, Sergej B. (2010) "Speech at the 46th Munich Security Conference", *Münchner Sicherheitskonferenz*, publicerat: 6 februari 2010, hämtat: 7 februari 2010, adress: <http://www.securityconference.de/Joseph-R-Biden.457+M53db17c337d.98.html?&L=1>.

Struktur och innehåll i militärdoktrinen

Militärdoktrinen är indelad i fyra huvudavsnitt:³

1. **Allmänt** (som beskriver dess plats i relation till andra grundläggande ryska dokument som konstitutionen och Nationella säkerhetsstrategin, samt definierar en rad grundläggande begrepp som används i dokumentet).
2. **Militära faror och militära hot mot Ryssland** (som är en katalog över huvudsakliga militära faror, uppdelade på inrikes och utrikes sådana, samt en listning av fem huvudsakliga militära hot).
3. **Rysslands försvarspolitik** (som anger grundförutsättningarna för och målsättningarna med försvarspolitiken).
4. **Tillgodeoseende av försvarets militär-ekonomiska behov** (som dels stipulerar hur krigsmaktens behov ska tillgodoses, dels drar upp riktlinjerna för hur försvarsmateriel ska utvecklas och tillföras samt uppgifter som det försvarsindustriella komplexet (OPK) står inför; dessutom behandlas landets mobilisering samt militärpolitiskt och militärtekniskt internationellt samarbete i detta avsnitt).

Avsnitt 1 – allmänt om doktrinen

I 2010 års militärdoktrin slås fast att militärdoktrinen innehåll kommer att konkretiseras i presidentens årliga linjetal (*poslanije*) till parlamentet och att innehållet också kan konkretiseras inom ramen för den ”strategiska planeringen inom militära sfären (militära planeringen)” – en liknande formulering som den som återfinns i 2000 års doktrin.

En betydande del av första avsnittet går åt till att räkna upp en rad definitioner av grundläggande begrepp som till exempel ”militär fara” som beskrivs som något som kan leda till ett ”militärt hot”. Militärt hot definieras som en reell risk för en militär konflikt. Denna gradering fanns inte i militärdoktrinen 2000 och är värd att lägga märke till eftersom den nyanserar ryska bilden av Natoutvidgningen, som behandlas som en militär fara, inte som ett militärt hot.

De olika graderna av konflikter och krig känns igen från tidigare dokument:

- väpnad konflikt – väpnad sammanstötning av begränsad omfattning mellan stater (en internationell väpnad konflikt) eller mot varandra stående sidor inom gränserna för en stats territorium (inrikes väpnad konflikt);
- lokalt krig – krig mellan två eller fler stater som vill uppnå begränsade militärpolitiska målsättningar, inom vilket krigshandlingar begås inom dessa staters gränser och berör företrädesvis endast dessa staters intressen (territoriella, ekonomiska, politiska och andra);

³ Ryska Federationens president (2010) "Vojennaja doktrina Rossijskoj Federatsii", *Ryska Federationens president*, publicerat: hämtat: 6 februari 2010, adress: http://news.kremlin.ru/ref_notes/461.,

- regionalt krig – krig där två eller flera stater inom en region deltar; kriget förs med nationella eller koalitionsstridskrafter med konventionella och även kärnvapen på regionens territorium samt på angränsande vatten och luftrum (rymd); [under ett regionalt krig] har de olika sidorna viktiga militär-politiska mål;
- storskaligt (totalt) krig – krig mellan koalitionsstater eller stora stater inom världssamfundet, i vilket sidorna har radikala militärpolitiska mål. Ett storskaligt (totalt) krig kan vara resultatet av en eskalering av en väpnad konflikt, lokalt eller regionalt krig i vilket ett betydande antal stater i olika regioner i världen blir indragna. Det kräver mobilisering av alla materiella resurser och andlig styrka som de stater som ingår i kriget har att tillgå.

”Militär planering” definieras som ”den ordning och de medel som används för att realisera mål och uppgifter för att utveckla militära organisationen, byggandet och utvecklandet av Väpnade styrkorna och andra trupper, deras användande och tillgodoseende av deras behov”.

Överlag är intrycket att 2010 års militärdoktrin är mer stram i språket än den från år 2000 och att det funnits en ambition att rensa upp i begreppsfloran och – inte minst – begränsa den långa lista av militära hot som tidigare förekommit. En alltför omfattande lista utan gradering tenderar att ge föga konkret vägledning.

Avsnitt 2 – militära faror och hot

Det andra avsnittet i militärdoktrinen, det som behandlar militära faror och hot mot Ryssland är det som främst tycks passa in i landets övergripande säkerhetspolitiska målsättning – inte minst konstateras att ”nuvarande arkitekturen för internationell säkerhet, inklusive dess internationella rättsliga mekanismer, inte tillgodoser en jämlik säkerhet för alla stater”. Vidare framhålls att sannolikheten förvisso minskat för att ett storskaligt krig som berör Ryssland ska uppstå, men att militära faror på ett antal andra områden växer i styrka.

I detta avsnitt listas således utrikes och inrikes faror samt de militära hot man kan urskilja. Bland de viktigaste utrikes militära farorna nämns strävan att tilldela Nato globala funktioner ”i strid med internationell rätt” samt att militär infrastruktur inom ramen för Natos medlemsstater flyttas närmare Rysslands gränser, ”även genom utvidgning av blocket [Nato]”. Dessutom inkluderas försök att destabilisera den strategiska stabiliteten i allmänna ordalag samt specifikt ”gruppering (ökning) av militära kontingenter tillhörande utländska stater (grupper av stater) på territorium som gränsar till Ryska Federationen och dess unionsstater” som militär faror. Även ”skapande och gruppering av strategiska missilförsvarssystem” som hotar den globala balansen och Rysslands kärnvapenförmåga samt militarisering av rymden nämns som militära faror. Uppräkningen av militära faror omfattar även utplacering av ”strategiska konventionella [icke-nukleära] vapensystem med hög precision”.⁴

---

⁴ Med detta åsyftas sannolikt amerikanska koncept som *Global Strike*, vars bärande tanke är att med kort varsel kunna bekämpa mål med höghastighetsmissiler (interkontinentala missiler eller kryssningsrobotar) med konventionell laddning. En motsvarande formulering återfinns i den nationella säkerhetsstrategin fram till 2020.

Den del som beskriver militära hot inkluderar inte Natoutvidgning eller antimissilinstallationer. Där nämns istället ”en skärpning av militärpolitiska läget” och hindrande av system för statlig och militär ledning inom den Ryssländska federationen, det vill säga hotet att Ryssland blir utsatt för en förlamande IT-attack. Intressant att notera är att ”demonstration av militär makt under genomförandet av en övning på territorium som angränsar till Ryska Federationen eller dess unionsstater med provocerande mål” inkluderas som militärt hot. Detta kan uppfattas som något anmärkningsvärt, mot bakgrund av att flera av Rysslands grannländer under de senaste åren erfarit ryska demonstrationer av militär styrka genom omfattande övningar eller varit föremål för IT-attacker i samband med konflikter med Ryssland.

Bland de militära hoten återfinns även ett internt hot: skapandet av illegala väpnade formationer på ryskt territorium. Till detta kommer tre huvudsakliga interna militära faror som räknas upp i dokumentet. Det är värt att notera att interna hot och faror har alltjämt en framträdande plats i den ryska militärdoktrinen, såväl vad avser hotbilden som vad gäller de Väpnade styrkornas uppgifter.

I detta avsnitt återfinns också en uppräknings av vad som karaktäriserar moderna militära konflikter och vad som är specifikt för dessa. Denna uppräknings kan vara värd att återge i sin helhet eftersom den ger en fingervisning om hur Ryssland ser på moderna krig och konflikter:

11. Militära konflikter karaktäriseras av de mål, metoder och medel som används för att nå dessa mål, omfattningen och tidsperioden för militärt agerande, formerna och metoderna för militär krigföring och användandet av vapen och militär utrustning.

12. Karaktäriserande för moderna militära konflikter:

- a) komplex tillämpning av militärt våld och våld och medel av icke-militär karaktär;
- b) massanvändande av vapensystem och militär utrustning som baseras på nya fysiska principer och som är jämförbara med kärnvapen i effektivitet;
- c) utvidgning av omfattningen av militära trupper (styrkor) och medel som används och verkar i luften och rymden;
- d) förstärkning av rollen för informationskrigföring;
- e) minskning av tidsparametrarna vad gäller förberedelse till krigföring;
- f) höjning av ledningseffektiviteten som ett resultat av att man övergått från ett strikt vertikalt ledningssystem till ett globalt automatiserat nätbaserat system för ledning av trupper (styrkor) och vapen;
- g) skapande av ständigt aktiva zoner för krigföring på krigförande sidors territorium.

13. Specifikt för moderna konflikter:

- a) omöjligheten i att avgöra när de ska uppstå;
- b) närvaron av ett brett spektrum av militärpolitiska, ekonomiska, strategiska och andra mål;
- c) växande roll för moderna högeffektiva vapensystem samt en omändring av rollen för olika sfärer av krigföring;

d) tidigt genomförande av informationskrigföringsåtgärder för att nå politiska mål utan att använda militärt våld och därefter för att skapa en välvillig reaktion inom världssamfundet på användandet av militärt våld;

14. Militära konflikter kommer att särskilja sig genom hur snabbt de förlöper, selektiviteten och den höga graden av träff på mål (*objekt*), snabba truppmanövrar (styrkemanövrar) och eldmanövrar, användandet av olika mobila truppgrupperingar (styrkegrupperingar). Att äga stragiska initiativet, bevara tillförlitlig statlig och militär ledning, tillgodose land-, sjö- och luft- samt rymdherravälde blir bestämmande faktorer för att nå de mål man satt upp.

Vad gäller modern krigföring pekar militärdoktrinen också på den ökande rollen för högprecisionsvapen, elektromagnetiska vapen, laser- och infraljudsvapen samt lednings- och informationssystem, obemannade luft- och sjöfarkoster liksom andra fjärrstyrda vapensystem. I jämförelse med militärdoktrinen från år 2000 ges intrycket att det fokus som tidigare låg på betydelsen av luftbekämpning och att engagera motståndaren i närstrid snarare än i en ”kontaktlös” strid förflyttats till att beskriva moderna konflikter som snabba och komplexa med stora krav på lednings- och sambandsförmåga. Termen ”krig utan närkontakt” (*bezkontaktnaja vojna*) förekommer t.ex. inte i 2010 års militärdoktrin. Värt att notera är återigen att en betydande åtstramning skett. Medan 2000 års doktrin gjorde en uppdelning mellan olika typer av militära konflikter och krig, koncentrerar Rysslands sig 2010 på att endast beskriva huvuddragen i ”moderna väpnade konflikter”.

I den avslutande paragraferna slås fast att ”kärnvapen kommer att fortsätta att vara en viktig faktor för att förhindra att kärnvapenkonflikter och militära konflikter med konventionella vapen (omfattande storskaliga och regionala krig) uppstår”. Det konstateras också att i det fall då ett konventionellt krig leder till att ”själva statens existens” hotas, kan innehavet av kärnvapen leda till att en sådan konflikt utvecklas till ett kärnvapenkrig. En snarlik formulering återkommer i det tredje avsnittet som behandlar Rysslands försvarspolitik och hur man avser att använda sig av Väpnade styrkorna och annan trupp.

Avsnitt 3 – rysk försvarspolitik

I detta avsnitt slås fast att de grundläggande uppgifterna för försvarspolitiken (egentligen ”den militära politiken”) bestäms av presidenten i enlighet med federal lagstiftning, Nationella säkerhetsstrategin till 2020 och föreliggande militärdoktrin. Försvarspolitiken syftar främst till: att förhindra kapprustning; att begränsa och förhindra militära konflikter; samt att förbättra den militära organisationen, formerna och metoderna för användande av de Väpnade styrkorna och annan trupp.

Här listas också vilka som är Rysslands uppgifter för att begränsa och avvärja väpnade konflikter och därefter vilka som är Väpnade styrkornas och andra truppers huvuduppgifter i fred, i hot om aggression och i krig. Där anges att Ryssland anser sig ha rätt att använda sin militär för att avvärja aggression mot sig och/eller sina allierade, för att upprätthålla eller skapa fred på uppdrag av Förenta nationerna (FN) eller andra strukturer för kollektiv säkerhet samt för att ”skydda sina medborgare som befinner sig utanför Rysslands gränser”. Att skydda ryska medborgare utomlands anges också som en av många uppgifter som rysk militär har i fredstid.

Detta är en nyhet som var väntad i och med att ryska försvarslagen ändrades 2009 i kölvattnet till Georgienkriget där Ryssland hänvisade till behovet att försvara sina

medborgare i Sydossetien trots att detta inte tillät användande av rysk trupp utomlands enligt då gällande rysk lagstiftning.⁵ I samma veva gavs också presidenten möjlighet att gå förbi parlamentets överhus, Federationsrådet, i beslut att använda trupp utomlands, vilket stipuleras i konstitutionen. I 2010 års militärdoktrin sägs också att ”användande av de Väpnade styrkorna eller andra trupper i fredstid sker enligt beslut av Ryska Federationens president i enlighet med federal lagstiftning”.

Värt att notera är också att Ryssland anger ”kampen mot pirater och skydd av säkerheten för sjöfart” som en uppgift rysk militär. Det är en relativt bred formulering av uppgiften. Därutöver kvarstår uppgiften att ”tillvarata säkerheten för Rysslands ekonomiska intressen på världshaven”, om än mer kortfattat formulerat än i den föregående militärdoktrinen från år 2000.⁶

Dessutom anges 2010 att militären kan användas för att ”bevara ordning i samhället och för samhällets säkerhet”, vilket öppnar upp för att militären används inrikespolitiskt – något som ryska militären inte brukar uppskatta att ha som uppgift. En liknande formulering fanns med år 2000, men var då uppdelad i att ”skydda samhällets säkerhet och stabilitet” och att ”förstärka bevarandet av ordning i samhället och säkerheten i områden som ligger intill ett konfliktområde”, vilket får anses vara en snävare beskrivning av uppgiften.

Vad gäller kärnvapen, framhålls i doktrinen att Ryssland förbehåller sig rätten att använda kärnvapen för det fall Ryssland eller någon av dess allierade utsätts för massförstörelsevapen. Detta gäller även vid angrepp med konventionella vapen som hotar statens existens. Med andra ord förbehåller sig Ryssland rätten till *first use* av kärnvapen, men bara vid ett allvarligt militärt hot mot Ryssland självt och inte vid konventionella angrepp på dess allierade. Det understryks också att beslut om insats av kärnvapen fattas av presidenten. Dessa formuleringar ska ses i ljuset av de olika utspel som höga ryska företrädare gjort under de senaste åren, om att ryska kärnvapen skulle kunna komma till användning inom ramen för ett lokalt krig, kunna användas preventivt i ett tidigt skede av en konventionell konflikt eller vid ett konventionellt angrepp på en av Rysslands allierade.⁷ När en ny militärdoktrin nu föreligger, är det uppenbart att den linje som gällde i fråga om användande av kärnvapen i 2000 års militärdoktrin på det stora hela står fast 2010.

I anslutning till den nya militärdoktrinen antogs samma dag ytterligare ett dokument, ”Principer för statlig politik inom kärnvapenavskräckning till 2020”, vilket dock inte publicerades och som tilldelades avsevärt mindre intresse i efterföljande kommentarer och analyser.

Det kan vidare noteras att mobiliseringstanken alltså är vid liv i den ryska försvarsplaneringen. Detta trots att risken för storskaliga krig konstateras ha minskat

⁵ Se även Federov, Yury E. (2009) "Medvedev's Amendment to the Law on Defence" Helsingfors, The Finnish Institute of International Affairs, 7 februari 2010, 47

⁶ År 2000 var skrivningen ”skapande av säkra villkor för ekonomisk verksamhet, skydd av Rysslands nationella säkerhet inom territorialvattnet, på kontinentalhyllan och i Rysslands ekonomiska zon och på världshaven”

⁷ Se Leijonhielm, Jan, Hedenskog, Jakob, Knoph, Jan T., Larsson, Robert L., Oldberg, Ingmar, Roffey, Roger, Tisell, Maria och Westerlund, Fredrik (2009) *Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv - ambitioner och utmaningar 2008*, Stockholm, Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, januari 2009, FOI-R--2707--SE, s 183.

och reformeringen av de Väpnade styrkorna mot ett allt större inslag av kontraktsbemannade förband med stående beredskap fortgår. Upprätthållandet av mobiliseringsförmåga, -planer och mobiliseringsförråd nämns återkommande i texten, liksom vidmakthållandet av värnplikten.

Avsnitt 4 – tillgodoseende av försvarets militär-ekonomiska behov

I det fjärde avsnittet fokuseras på materielsystem för de Väpnade styrkorna och övriga styrkeformationer i Ryssland samt det försvarsindustriella komplexets utveckling. När det gäller materielsystem, ligger betoningen på tillförsel av moderna högteknologiska vapensystem samt utveckling och anskaffning av kvalificerade informations- och ledningssystem. Troligen har de brister inom dessa områden som uppmärksammades i samband med den militära insatsen i Georgien i augusti 2008⁸ påverkat skrivningarna i denna del av militärdoktrinen.

Utvecklingen av det försvarsindustriella komplexet (OPK) beskrivs tämligen detaljerat, men inte utan inbördes motsättningar, i militärdoktrinen. Den huvudsakliga uppgiften konstateras vara att tillse att OPK effektivt kan fungera som en bred högteknologisk sektor inom landets ekonomi. Som ett led i detta lyfts vikten av åstadkomma internationellt samarbete rörande utveckling, tillverkning och underhåll av militära system fram. Samtidigt understryks att Ryssland ska vara ”teknologiskt oberoende” vad gäller strategiska vapensystem och andra typer av beväpning, liksom att landet ska vara självförsörjande på reservdelar och komponenter. Vidare konstateras att en utgångspunkt är en fortsatt sammanslagning av försvarsindustriföretagen i stora (vertikala) produktionsstrukturer och att viktiga delar av OPK ska kvarbli under statlig kontroll. Å andra sidan poängteras vikten av ökad innovation och (privata) investeringar inom försvarsindustrin. Stor vikt läggs, som ovan nämnts, vid utvecklingen av nya vapensystem och revolutionerande ny teknologi. Samtidigt ska försvarsindustrin upprätthålla mobiliseringsberedskap, vilket innebär ett bevarande av nuvarande och tidigare produktionslinjer parallellt med utvecklandet av nya. Sammantaget ger detta en splittrad bild och detta dokument kommer inte att utgöra en tydlig ledning för det ryska försvarsindustriella komplexets fortsatta utveckling.

Militärdoktrinen och andra säkerhetspolitiska dokument

Den militärdoktrin som publicerades 1993 var på många sätt en udda fågel då den bitvis inte alls överensstämde med den säkerhetspolitik som fördes. Av många analyserades den som en eftergift till Rysslands krigsmakt; den tilläts formulera ett dokument som låg i linje med de målsättningar den helst skulle vilja ha sett, men militärdoktrinen var förbispungen redan då den publicerades både av den politiska utvecklingen och av Väpnade styrkornas förfall. Påföljande militärdoktrin från 2000 passade avsevärt bättre in i floran av säkerhetspolitiska dokument som publicerades under samma år. Samtidigt kritiserades den hårt av många analytiker för att sakna avsnitt om assymetrisk krigföring av det slag som ryska Väpnade styrkorna sedan flera år konfronterats med i norra Kaukasien, främst i Tjetjenien.

Den militärdoktrin som publicerades den 5 februari 2010 ligger än mer i linje med övriga säkerhetspolitiska koncept och doktriner som föreligger. Borttaget är också

---

⁸ Se Vendil Pallin & Westerlund (2009) ‘Russia’s War in Georgia: Lessons and Consequences’.

formuleringen i 2000 års militärdoktrin om att det är ett dokument som ska gälla under en övergångsperiod, ”en period av byggande av en demokratisk stat, en diversifierad ekonomi, omvandlande av statens militära organisation och en dynamisk transformation av systemet av internationella relationer”.

Det som är mest slående är dock hur formuleringar och målsättningar ligger väl i linje med den politik som Ryssland fört internationellt för att hindra ytterligare Nato-utvidgning, basering av amerikanskt antimissilförsvar närmare Rysslands gräns samt det ryska initiativet till en ny säkerhetspolitisk arkitektur – främst i Europa. Ryssland tycks också vilja se en avsevärt större roll för sin regionala säkerhetspolitiska organisation Kollektiva säkerhetsavtalsorganisationen (CSTO).

Det är omöjligt att analysera ryska säkerhetspolitiska målsättningar utan att först nämna det starka ryska motståndet mot ytterligare Natoutvidgning. Detta är ett prioriterat mål ur rysk synvinkel liksom även att förhindra att USA flyttar fram sitt missilförsvar närmare Rysslands gräns. Det finns i Moskva en känsla av att Rysslands geopolitiska situation har försämrats som ett resultat av tidigare Natoutvidgningar samt att amerikanska planer på antimissilförsvar i Tjeckien och Polen drastiskt skulle ha försvagat Rysslands position vad gäller strategisk avskräckning i förhållande till USA.

Att den fara för att Nato ska utöka sin makt och sina ”globala funktioner” hamnar på första plats bland de från rysk sida upplevda ”militära farorna” landet står inför visar att det här är en prioriterad säkerhetspolitisk fråga. Det faktum att Ryssland valt att skilja mellan militära faror och militära hot och att Natos agerande hamnar i den första kategorin kan tolkas som att Moskva velat betona frågan, dock utan att den blir primärt dimensionerande för omstrukturering som de Väpnade styrkorna genomgår.

Det faktum att Ryssland upplever att Nato agerat självväldigt och utan att ta hänsyn till ryska överväganden ligger också bakom Moskvas initiativ för att få till stånd nya säkerhetspolitiska spelregler internationellt och då främst i form av ett nytt europeiskt säkerhetsavtal.⁹ Ryssland vill vara med och utforma reglerna för säkerhetspolitiken i sitt närområde och Moskva vill helst göra det i en form som isolerar ”hård” säkerhet (dvs. militär säkerhet) från det som brukar hänvisas till som andra och tredje korgen inom Helsingforsavtalet (ekonomisk frihet och frågor som berör mänskliga fri- och rättigheter).

I de skrivningar som Ryssland hittills föreslagit sitt utkast till ett nytt Europeiskt säkerhetsavtal (*European Security Treaty*, EST) finns också en klar koppling till Rysslands övergripande mål att hindra ytterligare Natoutvidgning. Ryssland väljer att använda sig av de formuleringar som återfinns i Istanbuldeklarationen från 1999 om att ingen stat ska utvidga sin säkerhet på en annan stats bekostnad. Ryssland har dock valt att modifiera texten något och inkluderar även en skrivning om att ingen *allians* ska få utvidga sin säkerhet på en annan *allians* bekostnad. Dessa två formuleringar står delvis i motsättning till varandra – inte minst för små stater – och Ryssland har också valt att inte inkludera den del av Istanbuldeklarationen som anger att varje stat ska ha rätt att välja sitt säkerhetspolitiska sammanhang inklusive vilka allianser det ska ingå i. Dessa målsättningar ligger väl i linje med utformningen av 2010 års militärdoktrin.

⁹ Vendil Pallin, Carolina (2009) "Russia's Relations with Europe – Impressions from a Small EU Member State" *RUFS Briefing*, Stockholm, FOI, 1

Den allians som Ryssland skulle vilja framhålla som ”sin”, den Kollektiva säkerhetsavtalsorganisationen får en relativt framträdande i Rysslands militärdoktrin 2010. Den förekom av naturliga skäl inte i militärdoktrinen från år 2000 eftersom organisationen då ännu inte bildats (CSTO bildades 2002). Det är ändå slående att CSTO är en organisation som Ryssland vill framhålla som sin regionala säkerhetsorganisation och det är en uttalad målsättning i tidigare dokument och uttalanden att nå erkännande från Förenta nationerna för CSTO som en regional organisation i enlighet med FN-stadgan.

Även om Moskva hittills mött kalla handen från såväl EU som Nato när Ryssland försökt att nå ett erkännande för CSTO som en ryskledd motsvarighet till Nato så utesluter detta inte att det kvarstår som ett prioriterat mål för Ryssland. Det är värt att påminna att de flesta ryska säkerhetspolitiska dokument, liksom andra politiska dokument, bär årtalet 2020 som slutanhalt. I den omprioritering Ryssland gjort inom ramen för försvarsbudgeten under den ekonomiska krisen har internationella åtaganden skonats.¹⁰ Även om denna del av försvarsbudgeten är mycket liten i jämförelse med övriga utgiftsposter är det värt att notera denna avvägning som troligen dels bottnar i de utgifter Ryssland ådragit sig i samband med att stationera styrkor i Sydossetien och Abchazien, dels i att Ryssland bär huvuddelen av kostnaden för att sätta upp snabbinsatsförband inom ramen för CSTO.

Värt att notera är också de många hänvisningarna till Rysslands ”unionsstater”, vilket år 2010 begränsar sig till Vitryssland, men ambitionen att CSTO-stater och kanske även ytterligare stater inom OSS (Oberoende staters samvälde) ska befinna sig i denna kategori framöver. I fjärde avsnittet, där bland annat uppgifterna för militärpolitiskt samarbete internationellt anges därmed att en av uppgifterna är ”att skapa och utveckla unionsförhållanden med medlemsstater inom CSTO och medlemsstater inom OSS” medan man strävar efter vänskapliga och partnerrelationer med andra stater. Här återfinns även en hänvisning till att samarbetet med Vitryssland ska utvecklas i enlighet med den vitrysk-ryska unionens militärdoktrin, vilken antogs av Unionsrådet den 26 december 2001.

Sammantaget speglar det fokus som läggs på unionen med Vitryssland, CSTO och OSS att Ryssland avser att fortsätta hävda sin roll som regional stormakt i sitt närområde. Detta står också klart då de skrivningar som finns om konflikter och spänningar i angränsande stater som källa till militär fara för Ryssland vägs in i analysen. Ryssland ändrade under 2009 sin försvarslag för att göra användande av rysk trupp för att skydda ryska medborgare från väpnat anfall utomlands förenligt med rysk lagstiftning. Detta, sammantaget med motsvarande skrivningar i den nya militärdoktrinen, får direkta konsekvenser för många av de stater som ingår i CSTO och OSS – inte minst de som redan har rysk trupp på sitt territorium. Ryssland anser sig ha rätt att använda sin militär för att skydda rysk trupp i utlandet utan att det nödvändigtvis sker på begäran av den stat där rysk trupp är stationerad.¹¹

¹⁰ Oxenstierna, Susanne (2009) *The Russian Economy in 2009: Steep Decline despite Crisis Management*, Stockholm, FOI, December 2009, FOI-R--2853--SE

¹¹ Federov "Medvedev's Amendment..."

Källor

- Federov, Yury E. (2009) "Medvedev's Amendment to the Law on Defence" Helsingfors, The Finnish Institute of International Affairs, 7 februari 2010, 47, s.
- Ivanov, Sergej B. (2010) "Speech at the 46th Munich Security Conference", *Münchener Sicherheitskonferenz*, publicerat: 6 februari 2010, hämtat: 7 februari 2010, adress: <http://www.securityconference.de/Joseph-R-Biden.457+M53db17c337d.98.html?&L=1>.
- Leijonhielm, Jan, Hedenskog, Jakob, Knoph, Jan T., Larsson, Robert L., Oldberg, Ingmar, Roffey, Roger, Tisell, Maria och Westerlund, Fredrik (2009) *Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv - ambitioner och utmaningar 2008*, Stockholm, Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, januari 2009, FOI-R--2707--SE.
- Nezavisimoje vojennoje obozrenije (2010) "Doktrina strategitjeskoje sderzjivanija", *Nezavisimaja gazeta*, publicerat: hämtat: 6 februari 2010, adress: http://nvo.ng.ru/concepts/2010-02-05/2_red.html?mthree=9.
- Oxenstierna, Susanne (2009) *The Russian Economy in 2009: Steep Decline despite Crisis Management*, Stockholm, FOI, December 2009, FOI-R--2853--SE.
- Ryska Federationens president (2010) "Vojennaja doktrina Rossijskoj Federatsii", *Ryska Federationens president*, publicerat: hämtat: 6 februari 2010, adress: http://news.kremlin.ru/ref_notes/461.
- Vendil Pallin, Carolina (2009) "Russia's Relations with Europe – Impressions from a Small EU Member State" *RUFS Briefing*, Stockholm, FOI, 1, s.
- Vendil Pallin, Carolina & Westerlund, Fredrik (2009) 'Russia's War in Georgia: Lessons and Consequences', in Rich, Paul (ed.) *Crisis in the Caucasus Russia, Georgia and the West*, Routledge 2009.